

Bölüm 1

BÜYÜKLERİN DÜNYASININ GÖLGESİNDE ÇOCUKLARIN İKTİDAR OYUNU: *SİNEKLERİN TANRISI*

Aytaç ÖREN¹

WILLIAM GOLDING VE SANATI

1983 Nobel edebiyat ödüllü William G. Golding (1911-1993), İngiltere Cornwall'da eğitimli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Farklı türde eserlerinin yanında özellikle günümüz dünyasındaki insanın trajik durumunu aydınlatan romanlarıyla tanınır. Marlborough Grammar School ve Oxford Brasenose College gibi okullarda hayata güzel bir eğitimle hazırlandı. Yazarlığın dışında oyuncu, öğretim görevlisi, denizci, müzisyen ve okul müdürü gibi yaşamın değişik alanlarına kapı aralayan farklı birçok uğraşların içinde oldu. 1940-1945 yılları arasında İkinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nde bizzat savaşın içinde dünya güçlerinin iktidar mücadelesine ve binlerce yıllık medeniyete sahip insanın çaresizliğine ve bir o kadar da vahşiliğine şahit oldu. 1961 yılında Bishop Wordsworth's'daki öğretmenlik kariyerini bırakarak 20. yüzyılın tüm gelişmiş kurumlarıyla aydınlatamadığı o koyu karanlık insanın izlerini kurmacada sürmek amacıyla kendini tam zamanlı yazarlığa bıraktı.

William Golding, 1934'te hiç kimsenin ilgisini çekmeyen bir şiir kitabının ardından şiir yazamadığı için düzyazı yazacağını söylemiş ama yirmi yıl suskunluğunu ancak *Sineklerin Tanrı'sı*yla romanı ile bozmuştur (Urgan, 2016, s. 249). Kullandığı sembol, imge ve mecazlarla yapıtlarını değişik düzeylerde yorumlatan büyük bir dil ustası olan Golding, geleneksel İngiliz romanında hâkim olan toplum-birey ilişkisinden çok insanın nasıl bir yaratık olduğuylla ilgilenen bir yazardır ve yapıtlarında insanın değişmeyen niteliklerini, özündeki tutkuları ve dürtüleri ortaya koymaya çalışır (İçöz, 1993, s. 85). Eserlerinde yaşam ve gözlemlerinden kurmacaya giden bir seyir göze çarpar. Golding, aşkın hakikatleri kavramlardan çok deneyimleriyle temellendirir (Eagleton, 2012, s. 421).

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, aytaç.oren@sbu.edu.tr,

Romanlarında okuru sürekli düşünmeye davet eden bir hava vardır. Aydınlik ve karanlık karşıtlığı, yoğun imgeler, alegorik anlatımlar insanda doğuştan var olan karanlık ekseninde yoğrulur. Gerçekle kurmacayı ustaca birleştirerek sanatının merkezine, insan(lığ)ın durumuyla ilgili korkunç anlatımları, insanın ruhsal ve fiziksel derinliklerindeki yirmi yüzyıldır medeniyetin beslediği o kapkaranlık insan içini alır. İkinci Dünya Savaşı özellikle bu distopik tasvirlerini besleyen bir ana kaynaktır. Bundan dolayı savaş sonrası genç kuşakların yoğun bir ilgi odağı olmuştur. İngiliz ve Dünya Edebiyatı'nda kendine has yazım, anlatım ve yaklaşım tarzıyla öne çıkan Golding'in, *Görünür Karanlık, Kule, Serbest Düşüş, Çatal Dil, Kağıt Adamlar* gibi birbirini tamamlayıcı toplamda 12 romanı vardır. Bu romanlarda konu olarak insanın gerçek doğasının altında yatan vahşetin kısa sürede kendisine ve çevresine hâkim oluşu genel anlamda işlenir.

Sineklerin Tanrısı

Kitapta "Sineklerin Tanrısı" ismi, insanlığın başlıca hastalığı, yani insanların içindeki kötülüğü / canavarı dile getirmek için ilk avlanan domuzun, iki ucu sivri bir mızrağın bir ucuna geçirilerek yere dikilip bu canavara sunulan başın adıdır ve bu isim, İngilizlerin "beelzebub" dedikleri şeytanın Kutsal Kitap'taki İbranice "Ba-al-z-bub"un adıdır (Urgan, 2016, s. 257). Yani roman, kendisini adıyla yansıtmakta, içeriği hakkında önden bilgi vermektedir. Asıl Tanrı, yani bir nevi insana ve dünyaya hâkim olan güç, bir canavardır, insanın içindeki kötülüktür, şeytandır ve dolayısıyla da insandır. *Sineklerin Tanrısı*, insanın kendi karanlığını tutuşturmasını, farklı bir perspektiften, çocuk insandan anlatan bir eserdir. Hikâyesi kısaca anlatılacak basitlikte olmakla beraber derin anlam katmanlarına sahiptir. Dünyayı saran bir savaştan bir uçakla savaşın dışına taşınan bir avuç çocuğun uçaklarının düşmesiyle bir adada mahsur kalışları ve hayatta kalma mücadeleleri güç ve iktidar bağlamında ele alınır. İç içe geçmiş ikili bir hikâyeden bahsetmek mümkündür.

Anlatının doğrudan ifade etmediği ama ilerledikçe belirginleşen ve kelimelerin gerisinde yükselen ana teması, insan yüreğindeki korkunç karanlıktır. Deniz kabuğu, gözlük, ateş gibi imgelerle Büyük Britanya İngilizlerini temsil eden çocukların içini tutuşturan şey, geldikleri toplumdan alması gerekenler değil, tersine ne kadar küçük ve masum sanılsa da insanda var olan karanlıktır. Çocuklar, büyüklerin dünyasından adaya korku olarak yansıyan şeylerden, büyüklerin dünya üzerinde iktidar, güç savaşlarını oyunlaştırarak kurtulmaya çalışırlar. Bu oyun, çocuk da olsa bir insan topluluğu içinde sanki doğal var

olan iktidar ve liderlik mücadelesidir. Roman, gerçekçi bir anlatımla yazılmış bir alegori, yani simgesel anlamlı bir öyküdür. Çocuklar büyükleri, büyükler insanı, ada dünyayı, yaşanılanlar insanın kötülüğünü temsil eder. İkinci Dünya Savaşı'na katılıp insanın insana yaptığı kötülükleri ve insanın acımasızlığını gözlemledikten sonra *Sineklerin Tanrısı*'nı yazan Golding, uzun süre yaptığı öğretmenliği ile çocukları da çok iyi tanınmasıyla bir grup İngiliz çocuğun ıssız bir adada, her türlü denetimden uzak bir ortamda ne kadar vahşileşebileceğini romanda gözler önüne serer ve sömürgeci çağdaş İngiliz uygarlık meşalesini yakan ateşe, insana odaklanır (İçöz, 1993, s. 85). George Orwell'in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'ü ve Aldous Huxley'nin *Cesur Yeni Dünya* gibi bir distopya olarak tanımlanan *Sineklerin Tanrısı*, mükemmel bir dünyanın iyimser bir resmi yerine kusurlu bir dünyanın karamsar bir resmini çizer ve aynı zamanda doğuştan gelen iyilik ve erdemleri nedeniyle insanlıklarını medeni olmayan yerlerde sürdüren bireyleri işleyen *Robinson Crusoe*'da ortaya çıkan ve *Mercan Adası*'nda devam eden ıssız ada efsanesinin bir tersi revizyonudur (Carter & McRae, 2001, s. 422). Golding kitabını yayınlamak istediği ilk zamanlar bazı yayınevleri, insanın kötülüğünü göstermek için çocuklar üzerinden tasvir edişinden dolayı kitabını reddetmiştir.

Ada Çocuklarının Dünyasına Yansıyan İktidar ve Otorite

İngilizce “power” (güç) kavramına karşılık gelen “iktidar”, genel olarak eylemde bulunma ve bir şeyler yapabilme doğal gücü ve yeteneği; yönetimi elinde bulunduran ve toplumu yönetenlerin siyasi, hukuki ve fiili gücü anlamındadır (Cevizci, 2013, s. 840). Kavrama, “kişinin iradesini başkalarının davranışlarına dayatma olasılığı” (Weber, 1954, s. 323) ya da “kişinin iradesini diğerlerine göre asimetrik olarak uygulama takdirine ve araçlarına sahip olması” (Sturm & Antonakis, 2015, s. 139) olarak da yaklaşılabilir. Otorite ise gücü ifade eder ama her güç otorite değildir çünkü çeşitli güç tipleri sadece zora dayalı bir gücü ortaya koyup meşruiyetten yoksun olabilir ve dolayısıyla iktidarın kabulü otoriteyi, otorite de belli bir iktidarı temsil eder (Cevizci, 2013, s. 1206). Golding, *Sineklerin Tanrısı*'nda aynı zamanda iktidar, güç ve otorite kavramlarını sorgular ve bu sorunların temelinde insan doğası bulunduğunu ve dolayısıyla bu doğal eğilimin yetişkinler kadar çocuklarda da, yani insanın bizzat içinde bulunduğuna işaret eder. Bunu, gerçekçi bir çerçevede büyüklerin iktidar savaşının gölgesinde el değmemiş bir adaya düşen yaşları 6 ile 12 arasında değişen çocukların bir taraftan hayatta kalma diğer taraftan da iktidar / güç olma savaşlarını iç içe

geçmiş iki öyküyü tekleştirerek anlatır.

Roman, Ralph ve Domuzcuk'la başlar ve adada ilk dikkatlerini çeken büyüklerin olmaması (Golding, 2016, s. 2) yani üstlerinde iktidar / gücün bulunmamasıdır. Akli, bilimi, sağduyuyu ve medeniyeti temsil eden Domuzcuk'un gerçek adı hiç verilmez ve ironik olan ise Batı medeniyetinin temel niteliklerin temsilcisi bu çocuğun şişman, gözlüklü ve astım hastası, yani eksiklikleri olmasıdır. Adada ilk oynanan oyun ise Ralph'in kumsalda kollarını açıp bir savaşı uçağını biçiminde Domuzcuk'a makineli tüfek sesi çıkararak ateş etmesi (6) olayların sonrasına ışık tutacak niteliktedir. Ralph, bulduğu deniz kabuğunu Domuzcuk'un tarifleri ile öttürerek adadaki diğer çocukların yanlarına gelmesini sağlar. En son askerler gibi ikişerli sıra halinde kilise koro üyesi bir grup çocuk, başlarında Jack Merridew ile gelir ve Domuzcuk bu oğlanların üniformalı üstünlüğünden, Jack'in kaygısız otoritesinden çekindiği için onlara adlarını soramaz (18). Bir araya gelen çocukların ilk işi bir lider seçmek olur ve Jack katedral korosunun başı olduğu için kendisinin şef olması gerektiğini söyler (19). Jack, roman boyunca iktidar peşinde koşan koşulsuz gücün temsilcisidir. Ama demokratik bir seçimle Ralph şef kabul edilir. Bunun yerinde bir karar olduğunu ispat edecek hiçbir kanıt yoktur çünkü akıl belirtileri gösteren tek kişi Domuzcuk ve şef olarak ilk düşünülecek kişi de Jack görünür (20). İnsanlar, bir lider bulma ve onun peşinde gitme eğilimine sahiptir. Çünkü insanların hem iyi hem de kötü kabul edilen liderleri ve liderlik pozisyonundaki kişileri başkalarına hükmeden bireyler olarak görmesi yaygın bir kanıdır ve bunun sonucunda, güç genellikle liderlik ile eşanlamlı olarak düşünülür (Northouse, 2016, s. 10). Böylelikle iktidar mücadelesi sessizce ve gizliden gizliye adayı sarmaya başlar.

Ormanda sürüngen bitkilerin örtüsüne takılan yavru bir domuzu öldürmek için Jack bacağı havaya kaldırır ama bir an duraksar ve bu sırada hayvan kaçar. Jack bacağı saplayacağı doğru yeri kestirmek için beklediğini söyler ama aslında kan akıtmak ve öldürmek onu bir an durdurmuştur ve bir sonraki sefere acıma nedir bilmeyecektir (Golding, 2016, s. 30-31). Sınırları fark etmek onu durdurur ama insanın karanlıklarında büyüyen sınırı geçme arzusu, Jack'i sonrasında yönlendirecek ve kendi avcı grubunu kurup ilk domuzu avladıktan, ilk kanı döktükten sonra adada çocukların üzerinde bir güç olmak için onu artık daha agresif yapacaktır. Nitekim sonraki toplantıda domuzları avlamak için bir ordunun gerekli olduğunu söyler ve sözünü bitirince etrafına meydan okurcasına bakarak bacağı bir ağaç gövdesine saplar (34). Jack, artık çocuklar üzerinde otoritesini korku yoluyla hissettirmektedir. Şiddet ve gücün bir temsilidir. Oysa

Ralph ile Domuzcuk'un ısrarla vurguladığı adada çocukların varlıklarını işaret eden ve onların tek kurtuluş yolu olan sürekli yanacak bir ateş, onun için pek bir önemli değildir. Ama, Domuzcuk'un gözlük camıyla yakılan ateşin devamlı yatabilmesi için yaptıkları konuşmada Jack kendi içini yansıtmayan şeyler söyler:

Ben de Ralph'in yanındayım. Kurallarımız olmalı ve bu kurallara uymalıyız. Ne de olsa vahşiler değiliz biz. Biz İngiliziz ve İngilizler her şeyi en iyi biçimde yaparlar. Demek ki doğru olanı yapmalıyız bizler de.

Golding, 2016, s. 46

Freud'a göre, insanlar bilinç düzleminde "sözde davranış" sergileyerek, kurallara itaat etmiş olur ama asıl davranış biçimleri bilinçsiz zamanlarda ya da toplumsal denetim mekanizmalarının yokluğunda ortaya çıkar (Freud, 2012, s. 82). Jack'in işte bu sözleri bilinç düzleminde doğru ama denetimsiz doğal bilinçaltında tam tersidir. Bu sözlerle Golding, adeta medeniyetin görünen ve görülmeyen yüzünü ve insanla bu görünmeyeninin etkin ilişkisini sanki ironik bir şekilde vurgular.

Jack kendisinin başında olduğu avcı grubunu oluşturur ve sahilde barınak yapımında bu avcılar yer almaz. Onlar askerler gibi ayrıcalıklıdır. Bu da adada bir ayrılık oluşturur ve Ralph'in otoritesini zayıflatır. Onun tutkusu domuzların peşinde gitmek ve onları öldürmektir. Çocukları bu doğrultuda kullanır. Bunun için mızraklar yaparlar. Jack'in içinde öldürme arzusu vardır, et bunun sadece bir bahanedir. Oysa barınak yuva, yuva da çocukların korkularının dağılmasıdır. Jack ile Ralph yana yürüyen, ayrı yaşantıları olan, ayrı duyguları olan iki kıta gibidir ve aralarında bir ilişki kurulamıyordur (Golding, 2016, s. 62). Jack, gücü saldırarak, zorla ve baskıyla elde etme peşindedir ve onun için Ralph iktidar rakibidir. Ona göre şiddet iktidarı elde etme aracıdır. Buna karşın, şiddetin kuşattığı dünyaya ilişkin gerçeklerin açıklanması griftleşir ve anlatım belirginliğini yitirir (Hakkıoğlu, 2020, s. 124). Çocuklar için artık gerçekler karmaşıklaşır ve içinden çıkmaz bir hale dönüşür.

Zaman geçtikçe Jack ve avcıları zorbalasmaya ve güçlenmeye başlar. Vahşiliklerini serbest bırakmak için yüzlerini boyar ve insan oluşlarını gizlerler. Yüzünü boyamak kendi olmaktan çıkmak demektir ve boyalı yüz, maske onlara farklı bir kimlik verir. Adada kendilerini sınırlayan yasaklar ve kanunlar yoktur. Domuz avlamaya gidenlerin ateşin sönmesine neden olmaları ve bu sırada da bir geminin geçmesi iktidar savaşını körükler. Ama Jack ve avcıları avdan "Do-

muzu gebert! Gırtlğını kes! Kanını akıt!” diye bağıarak bir domuzla dönerler. Domuza karşılık ateş ve gemi, yani umut, yani kurtuluş kaybedilir. Jack her ne kadar yaptığını yanlış olduğunu bilse ve özür dilesse de güç savaşı bundan sonra daha da kızıştır. Jack’in öfkesi, bir doğa gücünün kudurması gibi dehşet uyandırır çocuklarda (Golding, 2016, s. 86). Grubun şarkı gibi domuz öldürme üzerine söyledikleri sözler, sanki kilise korosundan kalma bir ilahi olmuştur onlar için. Şiddet, uygulayıcılarına daha güçlü ve etkili olma olanağı vermektedir (Cotta, 2003, s. 849). Jack bunu çoktan kavramıştır. Buralarda Golding ayrıca kiliseye ve onun çocuk yetiştiren ilahilerine sözlerin gerisinde yatan bir eleştiri hissettirir.

Ralph, çocuklar arasındaki bölünmeyi fark eder ve daha ciddi bir şeyler yapılması gerektiğini hisseder. Adada pisliğin ve kokuşmuşluğun ne olduğunu anlamaktadır ve şef olmanın, diğer insanlardan sorumlu olmanın ağırlığını düşünür:

Ralph, sabırsızlık içinde kıpırdadı. Şef olunca düşünmem gerekiyordu, akıllı davranmam gerekiyordu. Sorun buydu. Sonra bir fırsat kaçırılıyordu; şef olan hemen karar vermek zorunda kalıyordu. Bu durumlar insanı düşündürüyordu ve düşünce değerli bir şeydi, sonuçlar veren bir şeydi.

Golding, 2016, s. 91

Ralph, iktidar olmanın gerisindeki zorlu mücadeleyi görmeye başlar ve çocuk üstü düşüncelere dalar. Domuzcuk düşünen, fark eden, olması gerekenleri gören ama lider olamayacak biridir. Durumlarının ciddiyetinin ele alınacağı bir toplantı gereklidir. Ralph, bu toplantıda yaşananlardan ders çıkarılması gerektiğini ve ateşin domuzlardan daha önemli olduğunu söyler (95). Jack ise durum değerlendirmesini daha sert sözlerle yapar ve çocukları korkak küçükler olarak niteler (97). Domuzcuk da söz alır ve hayata bilimsel yaklaşılması gerektiğini, korkunun bu ada için mümkün olmadığını ve ancak insanlardan korkulacağını belirtir (99). Ama çocuklar adada bir canavar olduğunu düşünmektedir. Sessiz, kendi halinde Simon olayları en net görendir ve adada kendilerinden başka canavar olmadığını söyler (105). Ama toplantı olması gereken düzeni ve birliği sağlamaz. Domuzcuk, Jack’in içindeki kötülüğü görmektedir. Romanda geçen bu karakterlerin aslında belli bir temsili vardır. Simon açıktır ki Mesih figürü, vahiy sesi, garip ama her zaman yakındadır... Domuzcuk Sokrates, mantığın sesidir ve Sokrates gibi o da çirkin, şişman ve can sıkıcıdır... Ralph, demokratik insandır ve uzlaşının sesidir... Jack ise otoriter bir kişiliktir ve Hitler, Mussolini gibi otoriter bir geleneği temsil eder... (Spitz, 1970, s. 25-27) İktidar mücadele-

sinin kişiler üzerinden farklı temsillerle nasıl bir seyir izlediği kurmacanın bir başka dikkat noktasıdır.

Büyüklerin kıyasıya devam ettikleri güç ve iktidar savaşı adaya yansımaktadır ve ölü bir paraşütçü asker adaya düşer, paraşütü kayalıklara asılı kalır, rüzgâr estikçe şişer ve hareket edip durur. Ateşi besleyen ikizler onu görür ve canavar zannederler. Simon canavarı düşündükçe gözünün önüne yiğit ama bir o kadar da hasta bir insan gelmektedir (Golding, 2016, s. 123). Canavarın peşine düşerler ama karanlıkta hareket eden şeyden korkarlar. Jack için bu tam bir fırsat olur ve cesareti ile öne çıkmak ve şef olmak ister. Dünya ile aralarını bir engel gibi ayıran okyanus sessizce solurken adada çocukların içinde var olanlar artık çıplak dökülmekte, büyüklerin dünyasında yaşanınlara doğru yol almaktadırlar. Herkesten farklı Simon olanları daha iyi sezer ve Ralph'e sağ salim adadan evine döneceğini söyler. İktidar / güç sağduyuyu körleştiren ve kan isteyen bir insan eylemidir. Simon dünyayı saran bu eylemin adayı da kuşattığını görmekte ve çocuklardan ayrı durmaktadır. İnsan, hep bir güç arayışında, sahip olduklarından daha fazlasının peşinde ve güçle elde etmenin zevki içinde bir yerededir. Nietzsche, güç istencini "varlığın en içsel özü" (Nietzsche, 2017, s. 442) olarak ifade eder. Bu, Jack'in varlığında çok daha belirgindir.

Ralph için hayallere dalmak artık bir ihtiyaç, zorlu insan hayatından uzaklaşmanın bir yoludur. Ralph, eski günlerine sıkça dalar ama hayaller yaşanınlı değiştirmez. Katıldığı domuz avında acı verme isteğinin her şeyden daha ağır bastığını fark eder. Jack'in önderlik etmediği zaman hemen düşman kesildiğini artık anlar (Golding, 2016, s. 142). Aralarındaki bir bağ kalmamıştır. Ralph, Roger ve Jack canavarı ararken birbirlerinden ne kadar farklı oldukları iyice ortaya çıkar. Adaya düşen ölü paraşütçü asker büyüklerin iktidar savaşlarında adaya "canavar" olarak yansması oldukça imalı bir göndermedir. Çocukların korkularını körüklemiş ve bu korkudan kurtulmak için onları büyüklere benzer bir oyuna sokmuştur. Jack, bu oyunun kurucusudur ve diğerlerinden ayrılarak onlarla beraber olmayacağını söyler. Tek başına gruptan ayrılır ama sonradan çocukların çoğu sessizce ona katılır. Jack'in avcı grubu canavarın kendilerine bir zarar vermemesi için öldürecekleri ilk domuzun bir parçasını ona sunmaya karar verir (163). Gölgele kadar sessiz olmayı öğrenen Jack domuz avlarken artık ustadır ve bir anne domuzu öldürürler. İyice vahşileşen çocuklar, iki ucu sivri bir değneğin bir tarafına domuzun başını geçirir ve diğer tarafını da yere saplarlar ve böylelikle canavara domuzun bir parçasını sunarlar. Foucault'nun Aristo'yu baz alarak "siyasi varoluş için ek kapasiteye sahip yaşayan bir hayvan"

(Foucault, 1978, s. 143) tanımladığı insanı bu çocuk(insan)larda görmek mümkündür. Güç, insan karanlığı siyasi varoluş için ek kapasiteye sahip insan-çocuktan adaya dökülmekte ve geldikleri dış dünyadaki gibi kökleşmektedir.

Yapılanları ve olanları gören Simon, çocuklar gittikten sonra domuz başı ile yalnız kalır, ateşi çıkar, havale geçirir ve kendi kendine konuşmaya başlar. Her şeyin kötü olduğunu söyleyen Sineklerin Tanrısı ona sırtıtmakta ve onunla konuşmaktadır:

Sen biliyordun, değil mi? Sizlerin bir parası olduğumu biliyordun? Sizlere öyle yakın, öyle yakın, öyle yakınım ki! Her şeyin bozuk gitmesinin nedeniyim ben. Bunu biliyorsun, değil mi?

Golding, 2016, s. 175

Kendi içiyle konuşan Simon, bu konuşmaların kendisinde yarattığı ağırlıkla bayılır. Bu sırada Jack ve avcılarını diğerlerinin olduğu yere gelip domuzu pişirmek için ateş çalarlar ve giderken Jack, onlara seslendir:

“Dinleyin hepiniz. Ben ve benim avcılarım, üstü yaşlı bir kayanın yanında, kumsalda oturuyoruz. Ava gidiyoruz, şöenler veriyoruz, hoş vakit geçiriyoruz. Benim kabileme katılmak isterseniz gelin, beni görün. Kabileye girmenize belki izin veririm, belki de vermem.”

Jack duraklayıp, çevresine bakındı. Yüzünü boya maskesinin arkasında, utançtan da kurtulmuştu, kişiliğinin bilincinden de.

Golding, 2016, s. 171

Jack, adada beraberliği bozar ve doğal oluşan iktidardan ayrılır. İktidar olma, gücü elinde bulundurma Jack için şiddet ve zorbalıkla birlikte yürüyen bir eylemdir ve dolayısıyla birlik ve beraberliğin karşıtı bir pozisyonudur. İktidar olmak demek güç mücadelesi, çekişme ve savaş demektir. Maske takılmış insanlıktan çıkmıştır. Ada, kendisini kuşatan büyüklerin dünyasına dönüşecek ve dünyayı yakan bu insan ateşi, insanın bu doğal etkinliği adayı da yakacaktır. Foucault'ya göre, iktidar / güç çok açık biçimde belirlenmek yerine yürürlükte olan bir tür etkinlik gibi algılanmalı ve bireyin iktidarın hem yaratan öznesi hem de aracı olduğu bilinmelidir (Foucault, 2002, s. 43-44). Bu noktada Golding'in insan karanlığının izini güç istencinde süren büyük bir romancı olduğu görülür.

Simon ayılınca paraşütçü ölü askeri bulur ve canavarın ne olduğunu anlar. Bu sırada Ralph ve yanındakiler Jack'in yanına giderler. Jack bir put gibi bir kütüğün üstüne kurulmuş kabile şefini andırmaktadır ve onları kabilesine çağır-

rır. Adada iktidar güçlü olana doğru yer değiştirmektedir. Jack ve kabilesi vahşi danslarına geçerler ve herkes “Canavarı gebert! Gırtladıını kes! Kanını Dök! Öldür onu!” diye haykırmaktadır. Hava kötüleşirken onlar da kendilerinden geçmişlerdir. Bu esnada karanlıkta şimşekli bir havada gelen Simon’ı ilk önce tanıyamazlar ve öldürürler. Ölüsünü deniz kendisine alır. Paraşütü askerde ip-lerinden kurtulmuş açık denize doğru uçarak kaybolmuştur. Güçle, zorla başa gelen iktidar böylece ilk insan kanını da döker. Jack ve kabilesi daha sonra kıyıda ayrılıp adanın tepesine Kaya Kale’ye yerleşirler ve buraya giriş ıkışları kontrol etmeye başlarlar. Kaya Kale, Foucault’un panoptikon iktidarını andırır. Foucault, genelleştirilebilir bir işleyiş modeli öneren panoptikonu iktidarın, insanların gündelik yaşamlarıyla ilişkisini tanımlamanın bir biçimi olarak anlaşılması gerektiğini savunarak (Foucault, 2013, s. 302) iktidarın güç kullanmadan düzene soktuğu, bireylere doğrudan etki eden bu yapının asıl gücünün “zihne zihin üzerinde iktidar ver[ebilme]” (2013, s. 304) becerisinde saklı olduğunu belirtir. Tahakküm, kontrol altında tutma iktidarın bir gereğidir ve avcılar kendi güçlerini fark etmişlerdir:

...Roger’in gözünün önünde yeni ufuklar açıldı. Dişini kurcalamaktan vazgeçip, hiç kıpırdamadan oturdu; sorumsuz bir gücün yapabileceği çeşitli şeyleri kavramaya çalıştı...

Golding, 2016, s. 195

Otoritenin olmadığı yerde, baskı altında kalan insan karanlığı yeryüzüne tüm korkunçluğu ile çıkar. Bu karanlığın vahşiliği, çocuklarla adada kol gezmeye başlar.

Ralph ve yanındakiler ise devam eden savaşta kızılılara tutsak olmayı adada Jack ve kabilesi tercih edecek duruma gelirler. Önllerinde özgürlüklerini bırakma ve kendileri olmama tercihi ciddi bir şekilde gelmiştir. *Oryantalizm* kitabında Edward Said, özgürlüklerinden vazgeenlere hitaben Karl Marx’ın bu insanların kendilerini temsil edemeyeceği, temsil edilmeleri gerektiği sözüne atıfta bulunur (Said, 1979, s. XII). Kendileri gibi değil onlar gibi yaşayarak özgürlüklerinden vazgeçerler. Ralph, böylesi bir sınır ayırımındadır ve doğru düşünme gücünü yitirmektedir. Ortam, Jack’in kurduğu bir ortamdır ve buradan ancak hayallere dalarak kısa düşünsel kaçışlar yapar. Gece uyurlarken avcılarının baskını ile Domuzcuk’un gözlüğünü kaybederler. Ertesi sabah Kaya Kale’ye konuşmaya ve gözlüğu almaya giderler. Ama Jack ile Ralph bir süre dövüşürler. Boyalı yüzün gerisinde Jack’in gerçek yüzünü Ralph hatırlayamaz. Yüzleri boyalı grup

ellerindeki gücün farkına varmışlardır (Golding, 2016, s. 220). İki zleri yakalarlar ve Domuzcuk onları düşündürmek ve yaptıkları fark ettirmek için konuşur. Kuralların önemini söyler ama kabile mızraklarla diken diken, tehlikeyle yüklü sağlam bir kitle olmuştur (221). Domuzcuk olayların kötüye gittiğini sezer ve Ralph'a çekilmeyi önerir. Ama tepeden Roger üstlerine kaya yuvarlar. Domuzcuk'un başı yarılır ve uçurumdan aşağıya yuvarlanarak denize düşer. Simon'nın, paraşütçünün ve Domuzcuk'un cesetlerini hep deniz alır. Ardından Ralph'e saldırırlar ama o kaçmayı başarır. Bundan sonra avcıların hedefi yalnız kalan Ralph olacaktır.

Ralph'ın ormanda insanlığın i karanlığını temsil eden domuz başını (Sineklerin Tanrısı'nı) mızraktan indirmesi ve mızrağı savaşmak için alması Golding'in okura yönelik oldukça düşündürücü bir hareketidir. Ralph, Kaya Kale'nin hemen dibinde çalılıklara saklanarak onlardan kurtulmayı düşünür. Nöbetçi ikizleri görünce de yanlarına gizlice gelir ve konuşur. Ama onları korkmuş görür. Jack, korku ile Őeflięini pekiştirmiş ve sağ kolu merhametsiz Roger da onun koşulsuz destekçisi olmuştur. Ralph onlar için bir av olur. Onu tüm grupla avlamaya çıkacaklar ve birbirleri ile uluyarak haberleşeceklerdir. Çocuklar artık vahşi birer hayvana dnşmştir. Ralph için başını saplayıp yere dikecekleri içi ucu sivri bir mızrak hazırlarlar. Ama ikizler onun saklandığı yeri söyleyince avları hemen Kaya Kale'nin önünde başlar. Ralph kaçar ama onlar da kovalar. embere alıp sıkıştırmaya çalışırlar ve Ralph bundan düşünerek bir çıkış yolu bulmaya çalışır. Duman ıkartıp Ralph'i alılıklardan çıkarmak için yaktıkları ateş adayı bu arada sarmakta ve meyve ağaçları da dhil adadaki hayat yanmaktadır. Ralph arkasından yaklaşmakta olan ulumalardan kaçarken üniformalı bir deniz subayının önüne düşer. Dünya üzerinde gerçek iktidarın temsilcisi asker Ralph'e ve ardından gelen saçları başları uzamış dağılmış mızraklı maskeli ocuklara "Demek eğleniyordunuz, oyunlar oynuyordunuz" der (246). Gemi yanan adanın dumanını görünce gelmiştir. Subay çocuklardan ölen olup olmadığını ve ardından da Ralph'e ismini sorar. Ama Ralph'ın dili takılır ve adını söyleyemez. Ralph'e çocukların sayısını ve kimin patron olduğunu da sorar. Çocukların sayısını bilmediğini ama kendisinin çocukların başındaki kişi olduğunu söyler. Subay onlara hepsinin Britanyalı olduğunu ve dolayısıyla durumu daha iyi idare edilebileceğini dediği zaman Ralph ilk başta beraber olduklarını ve sonra böyle olduğunu der ama devam edemez. Subay rahat konuşması için *Mercan Adası* kitabını örnek verir. Ralph, kendini ifade edemez ve içini ancak ağlayarak döker:

... Buraya geleli ilk kez kendini koyuverir, ağlıyordu. Duyduğu keder, tüm gövdesini ürpertti, sarstı, parçaladı sanki. Ralph'in sesi, adanın tuşmuş yıkıntısı karşısında, kara dumanın altında yükseldi. Ralph'in acısı, öteki çocuklara da geçti; onlar da titremeye, hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladılar. Ve çocuklar arasında Ralph, kirli bedenini, karışık saçlarını, silinmemiş burnuyla, çocukluk döneminin bitmesine, insan yüreğinin karanlığına ve Domuzcuk denilen o gerçek, o akıllı arkadaşın havalarda uçup ölmesine ağladı...

Golding, 2016, s. 248

Subay duygulanır ve biraz toparlanmaları için sırtını çocuklara, yüzünü de gücün temsili savaş gemisine döner. Dışardaki iktidar savaşının bir aracı olan kruvazör, içlerinde insanın en koyu yanlarını barındıran bu çocukları adadan dünyaya taşıyacaktır.

Okur, Ralph'in kaçışına ve düştüğü içler acısı duruma o kadar dalar ki deniz subayın aniden belirivermesi, Ralph için olduğu kadar okur için de ürkütücü ve aynı zaman da büyük bir rahatlama yaratır. Ralph'in ve düşmanlarının yetişkin değil bir grup kirli ve üstü başı perişan çocuklar olduğu hatırlanır. David Lodge, bir kurtarıcı gibi görünen donanma subayının, adada yaşanılanları asla kavrayamayıp onların rahatlama için kruvazöre dönüp beklemesinin özellikle ironik bir zenginliği romanın bitimine kattığını vurgular ve şöyle devam eder: "Bu yetişkinin 'biçimli kruvazörü' seyredışı, bir memnuniyeti, gerçeklikten kaçışı ve adada mahsur kalmış çocukların, farklı olmasının yanında, ilkel şiddetine denk –modern savaşın – kurumlaşmış bir şiddet şeklindeki suç ortaklığını ima eder" (Lodge, 1992, s. 226). Subay ve kruvazör, dünyayı saran iktidar savaşının kurumlaşmış şeklidir ve çocukları bekleyen geleceğe, insanın güç uğruna neler yapabileceğine ışık tutar. Çocukların adada hali hazırda yaptıklarını büyükler zaten yapmaktadır ve uzakta bekleyen gemi, Jack ve Roger gibi içlerinde büyük karanlıklar taşıyan çocukları, ateşin korlarını medeniyete ve dolayısıyla insanoğlunun geleceğine taşıyacaktır.

Sineklerin Tanrısı, bireyin içinde bir "canavar" taşıdığını ve nihayetinde toplumu yozlaştırdığını öne sürerek aslında toplumun bireyi yozlaştırdığı yönündeki 19. yüzyıl Romantik inancını tersine çevirir (Quinn, 2006, s. 88-189). Kitabın oluşturduğu bu hava hiç de şaşırtıcı değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce toplumun insanının mükemmelleştirilebilirliğine, doğru bir toplum yapısının iyi niyet üreteceğine ve bu nedenle, toplumun yeniden düzenlenmesiyle tüm sosyal hastalıkları ortadan kaldırılabilineceğine inanmayan Golding savaş

içinde bizzat yaşayan biri olarak bu inanişını pekiştirir: "... Bir adamın diğerine neler yapabileceğini gördüm... Bunlar Yeni Gine'nin kelle avcıları ya da Amazon'daki bazı ilkel kabileler tarafından yapılmadı. Bunlar ustaca ve soğukkanlılıkla, eğitilmiş adamlar, doktorlar, hukukçular, arkalarında bir medeniyet geleneği olan insanlar tarafından, kendi türünden varlıklara yapıldı. ... İnsan durumunun ölümcül derecede hastalıklı bir yaratık olduğunu ve o sırada yapabileceğim en iyi için, hastalıklı doğası ile içine düştüğü uluslararası karmaşa arasındaki bağlantının izini sürmek olduğunu düşündüm." (Golding, Londra, s. 85-86). Golding, çocuklar ve adayla bir küçültme aracı yapar ve insanoğlunun iktidar / güç savaşı ile bir gelecek kuramayacağını açıkça vurgular.

SONUÇ

İngiliz edebiyatının tanınmış yazarlarından William Gerald Golding, 20. yüzyılın en sıkıntılı dönemine yaşamış ve şahit olduklarını insanın karanlığını görünürlü kılabilceği romanlara aktarmıştır. İlk ve en bilinen romanı *Sineklerin Tanrısı* (1954), Golding'in insan tanımını ve bu tanımla oluşan şimdisi ve oluşacak geleceğini alegorik, ironik, distopik ve imge dolu bir tarza ele alır. İnsan ve dünyayı, çocuk ve ada daraltması ile mercek altına alır ve iktidar / güç merkezinde medeniyetin yetiştirdiği bireyin kendi doğal eğilimleri içinde fütursuzca vahşileşebileceğini gözler önüne serer. Modern dünyanın güç uğruna açmazlarını Ralph, Jack, Simon, Domuzcuk ve Roger gibi farklı temsili karakter ve temsilleri ile tartışmaya açar. Adada mahsur kalan çocukların iktidar oyunlarının kana, savaşa ve adayı yakmaya kadar uzanışını konu alır. Savaş gemisiyle gelen çocukların kurtarıcı subayın önüne düşen Ralph, medeniyetin iktidar savaşının temsilcisi önünde adeta diz çökmüş ve devam eden daha büyük iktidar savaşının gölgesine sığınmıştır. Roman, ada, deniz, karanlık, gözlük, ateş, denizkabağu, domuz, kilise korosu, maske, düşüş, kale kaya, canavar gibi birçok imgelerle ve bunların yarattığı anlam katmanlarıyla örüldür. İnsanda lider olma, şiddet ve boyun eğdirme, buna karşı köleleştirme eğilimin kaynağı sorgulanır. Kitap popülerleşmiş ada romanlarının aksine insanın doğayı ve çevresini imar edişi ve medenileştirmesinin tersi bir yol izler. İnsan varlığının içi karanlıklarla doludur ve bu karanlık, otoritenin olmadığı ortamlarda ateşe ve kana dönüşür. Dünyada en korkulacak şey insandır, insanın doğasındaki koyu karanlıktır. İktidar savaşının kökü de o karanlıklara kadar uzanır.

KAYNAKLAR

- Carter, R. & Mcrae J. (2001). *The poutledge history of literature in English*. New York: Routledge.
- Cevizci, A. (2013). *Paradigma felsefe szliğ*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cotta, S. (2003). Şiddet (İ. Yerguz, Çev.). *Siyaset felsefesi szliğ* (P. Raynaud & S. Rials, Ed.) (ss. 847-851). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eagleton, T. (2012). *İngiliz romanı* (B. Özkul, Çev.). İstanbul: Sözcükler.
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality* Vol 1. (R. Hurley, Çev.). New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (2002). *Toplumunu savunmak gerekir* (A. Şehsuvar, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Foucault, M. (2013). *Hapishanenin doğuşu* (M. A. Kılıçbay, Çev.) (5. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Freud, S. (2012). *Totem ve tabu* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Golding, W. (1965). *Hot gates*. Londra: Faber and Faber.
- Golding, W. (2016). *Sineklerin tanrısı* (M. Urgan, Çev.) (33. bs.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hakkioğlu, M. (2020). *Kuzey İrlanda şiiirinde politik şiddetin postmodern anlatımı Ci-aran Carson, Paul Muldoon, Medbh McGuckian*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- İçöz, N. (1993). Modern bir alegori rneği: *Sineklerin Tanrısı*. *Gndoğan Edebiyat*, 6 (Bahar), 85-95.
- Lodge, D. (1992). *Art of fiction*. New York: Viking Penguin.
- Nietzsche, F.(2017). *Gç istenci* (Nilfer Epçeli, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Northouse, P. G. (2016). *Leadership theory and practice* (7. bs.). Los Angeles: Sage Publications.
- Quinn, E. (2006). *A dictionary of literary and thematic terms* (2. bs.). New York: Facts On File.
- Said, E. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage Books.
- Spitz, D.(1970). Power and authority: An interpretation of Golding's 'Lord of the Flies'. *The Antioch Review*, Spring, Vol. 30, No. 1, ss. 21-33.
- Sturm, R. E. & Antonakis, J. (2015). Interpersonal power: a review, critique, and research agenda. *Journal of Management*, 41(1), 136-163.
- Urgan, M. (2016). Sonsz. William Golding, *Sineklerin Tanrısı* (M. Urgan, Çev.) (33. bs.) (ss. 249-261). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kltr Yayınları.
- Weber, M. (1954). *On law in economy and society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

